

Brun mands byrde

Værk
GYM og HF
Dansk A

Hassan Preisler: "Brun mands byrde"

E-bog fra Lindhardt og Ringhof. E-bogsudgave fra 2013

Fagligt fokus

Et forløb på 7-8 moduler á 60 minutter til dansk A i 1 eller 2g med fokus på intertekstualitet, Goffmanns teorier, fakta- og fiktionskoder og danskfaglige begreber. Forløbet kan også afvikles virtuelt.

Ideer til undervisningen

Forberedelse:

- Lån E-bogen i klassesæt på mitCFU.dk – se her, hvordan:
https://www.youtube.com/watch?v=vgeWYU6eObA&feature=emb_title
- Du kan også ringe til Brugerservice på dit lokale CFU og få hjælp til at låne.
- Læg evt. programmet på skolens kommunikationsplatform og opret en række grupperum.

Lektie

Giv eleverne denne opgave, som går ud på at etablere en **forforståelse**. De skal se på forsidebilledet og overveje de medbetydninger, billedet har. Skal læseren kende til børnebogen "Lille sorte Sambo" for at få det fylde udbytte af forsidebilledets medbetydninger?

Dernæst skal eleverne læse strofen fra Kiplings digt. De skal undersøge baggrunden for, at han skrev digtet, og dets tilsigtede betydning. Hvorfor har Preisler sat dette citat ind i begyndelsen af sin roman? Hvad er det for en byrde, han sigter til?

Hvilken forventningshorisont har de til romanen "Brun mands byrde"?

Modul 1

Læreren kan indlede med at lytte til elevernes forforståelse og dernæst gå over til at diskutere **intertekstualitet**: Hvad er pointen med at læne sig op ad andre tekster? [Thomas Bredsdorff](#) citerer amerikaneren Harold Bloom, der har brugt intertekstualitet psykoanalytisk: Den yngre digters digt er et middel til at "slå" den ældre digter ud med — poesi som fadermord. Kan man sige, at dette er Preislers hensigt her? Eller vil Preisler helt enkelt bare gøre opmærksom på den brune mands byrde?

Klassen læser afsnittet, hvor fortælleren læser Kiplings digt: ("I Aarhus læser jeg Rudyard Kiplings „Hvid Mands Byrde“, s. 134). Dette lægger op til, at klassen læser hele digtet: <http://www.nomos-dk.dk/konservative/kipling1.html>
Lad eleverne tale i små grupper om, hvad de tror, at bogen handler om.

Vis dernæst eleverne et youtubeklip fra 8. jul. 2013 fra Saxo.com på 1:41 minutter. Imens skal de overveje, hvad hensigten med klippet er, og tænke videre over, hvad "Brun mands byrde" mon handler om:
<https://m.youtube.com/watch?v=dayqeNxq-PQ>

Suppler elevernes svar med at tale om **fakta-og fiktionskoder** i klippet. Brug fx [denne opstilling fra dansksiderne.dk](#). Lad eleverne undersøge og vurdere brugen af fakta- og fiktionskoder i klippet. Hvilken grad af fakta og sandhed kan de forvente sig af Preislers Brun mands byrde? Hvilken genre vil de mene, at teksten tilhører? Autofiktion måske?

Lad eleverne læse tre afsnit fra romanen i grupper (lær dem evt. at bruge søgefunktionen for at finde tekststederne)

- s. 45 "Jeg er den Hassan"
- s. 51 "Jeg taler, jeg snakker ikke"
- s. 54 "Det begynder foran spejlet"

Hvilket indtryk af romanens **konflikt** får eleverne? Er der udsigt til en **løsning**?

Læreren supplerer elevernes overvejelser med Goffmanns teorier.

Brug evt. dette citat fra systimes bog "Eksistentialismen i dansk": "*Erving Goffman mener ikke, at vi kan adskille os selv fra de sociale rammer og det 'teater', vi er en del af i vores daglige liv. Som nævnt er det afgørende her, at vi kan afkode de enkelte situationer, der sætter rammen for, hvilke regler, der gælder i bestemte situationer.*

Her er vores 'ansigtsarbejde/facework' af afgørende betydning for arbejdet med at opretholde det rigtige 'ansigt' udadtil overfor andre. Når dette ikke lykkes, sker et 'ansigtstab', det, Goffman kalder 'to be in wrong face'. Dette sker f.eks., hvis man får nogle oplysninger, der ikke passer med det billede, man ellers har af

en person eller en situation. Den 'indtryksstyring', der ellers plejer at fungere godt forstyrres og ødelægges. Der kan også opstå en tilstand, hvor man bliver 'ansigtsløs/out of face', hvis man ikke har det ansigt parat, der normalt forventes af en i en bestemt situation. De roller, man har taget på sig kræver, at man kan aflæse 'de sociale rammer'.

Lektie er at læse i/lytte til romanen i 45 minutter. Opgaven er at notere sig flere referencer til andre tekster og overveje virkningen. De skal lægge mærke til flere steder, hvor hovedpersonen arbejder med sit ansigt, og de skal notere sig, om de får et andet indtryk af romanens konflikt og evt. løsning.

Modul 2

Indled med at spørge til elevernes oplevelse af romanen. I opsamlingen kan man uddybe teorier om intertekstualitet, omkring facework, omkring eksistentialisme, omkring kontrakten mellem forfatter og læser – alt efter klassens svar.

For at uddybe elevernes forståelse af læserkontrakt og fakta-fiktion læser klassen Cosby-situationen s. 33-36. Søg på "Da jeg var dreng". Lad eleverne analysere episoden i mindre grupper.

Læreren fordeler som det næste en række episoder blandt eleverne. Det kan være fx "David" s 39, "Det er godt at være Hassan" s 39, "Vi sidder i bløde stole" s 42, "Lanterne med navne" s 45, "Beskeden fra Facebook" s 48, osv. Nu skal eleverne gruppevis formulere spørgsmål til de andre grupper. Når eleverne er klar, trækker læreren lod blandt grupperne om, hvem der skal besvare hvilke spørgsmål. Efter en kort læse- og forberedelsestid svarer gruppen, og spørgsmålsstillerne stiller uddybende spørgsmål og vurderer svarene konstruktivt.

Er der tid til overs kan eleverne overveje bogens **komposition** – som muliggør, at læreren kan tage løsrevne episoder ud til særlig bearbejdning. De kan fx notere sig tidshop tilbage til barndommen som fx "Jeg har fundet ud af" s. 60 og "Jeg vokser op" s. 64 – geografiske hop som fx s. 183, hvor vi er i Sevilla-København og derefter i New Orleans – og generationshop, når beretningerne om faderens opvækst krydsklippes med fortællerens liv.

Lektie er at læse i/lytte til romanen i 45 minutter. Fokus skal være på sproglige virkemidler

Modul 3

Lad eleverne byde ind med deres iagttagelser af **sproglige virkemidler** i romanen.

Lad eleverne se dette klip, der viser lidt om Preislers arbejde med romanen. Har eleverne bidt mærke i den sætning, som Preisler fremhæver som central?

<https://m.youtube.com/watch?v=bkJ2Zeq7wks>

Den næste del handler om den særlige sproglighed, der er karakteristisk for Hassan Preislers tekst. Lad eleverne diskutere i små grupper: Hvilken pointe har Preisler med at skrive så hæsblæsende?

Lad derefter eleverne søge på ordet "punktum" og læse det afsnit, hvori det forekommer. Hvilket syn får de nu på betydningen af tekstens tegnsætning?

Læreren kan evt. perspektivere til "**Stream of consciousness**" (Antologien til dansk: <https://antologien.dk/index.php?id=6177>), Dan Turells Vangedebilleder eller Yahya Hassans sprogstil.

Lad nu eleverne vælge et vilkårligt afsnit, som de kopierer over i en tekstfil. Nu skal de **bearbejde teksten** og forsyne den med den tegnsætning, som en dansklærer foretrækker. Man kan evt. også lade eleverne forsøge sig med at selv skrive et afsnit med brug af samme sproglige greb, som Hassan Preisler benytter sig af. Eleverne bytter de færdige tekster og giver konstruktiv feedback.

Lektie er igen at læse i 45 minutter. Læreren kan evt. instruere eleverne i at bruge fartkort. Fokus skal være på fortælleren.

Modul 4

Begynd timen med at vise dette klip fra DR's Læseklubber fra 31. januar 2014 på 4:11: <https://m.youtube.com/watch?v=lyI-fExvs0Y>

Under klippet står følgende tekst: "Skuespiller og teaterleder Hassan Preisler har prøvet lande, kærester og karrierer af for at få livet og identiteten til at falde på plads." Er eleverne enige i dette udsagn?

Saml op på elevernes iagttagelse af **fortælleren**: fortælleposition, fortællertype. Lad eleverne give en karakteristik af fortælleren. Perspektiver til genren autofiktion og til facework.

Hernæst følger en øvelse, der går ud på at træne **taksonomiske niveauer**: Lad eleverne læse afsnittet "Tilbage i København" s. 57 eller et andet velvalgt afsnit.

Nu skal de to og to formulere spørgsmål på forskellige taksonomiske niveauer: Begynd med en runde redegørende spørgsmål – som besvares af andre end spørgsmålstillerne. Derefter analysespørgsmål, som behandles på samme måde. Fortolkningsspørgsmålene skrives på tavlen (eller i kommunikationskanalens chat) og besvares af alle. Læreren er selvfølgelig klar med supplerende spørgsmål samt perspektiverende spørgsmål til de emner/de tekster, som klassen har beskæftiget sig med.

Lektie er igen at læse 45 minutter. Fokus i læsningen er på slægten.

Modul 5

Lad eleverne arbejde med deres læsning af teksten. De må gerne inddrage andre dele af romanen, men skal bruge minimum de foreslåede tekststeder. Inddel eleverne i 10 grupper, der kan arbejde i 15-20 minutter med følgende delspørgsmål – to grupper arbejder med samme spørgsmål:

1. Læs "Far møder mor" s. 64 til s. 71 " Boligblokke i beton lover intet og holder det hele." Hvad er fars begrundelser for at flytte? Minder de om Hassans?
2. Læs "Fra Sialkot flytter far" s. 88. og " I Mardan er der" s. 91. Hvad er farfars begrundelser for at flytte? Minder de om Hassans?
3. Farens forhold til sin mor "Farmor Farkhanda er en lille dame" s. 76. Har Hassan mødt samme forventningspres?
4. Hvorfor hører vi så meget om Hassans slægt? Fx s 85 "Farfar Bashir bliver født"
5. Afsnittet om kampene i Pakistan og Indien s.85 bliver efterfulgt af en scene, hvor Hassan er i en butik i København og får øje på "Lille sorte Sambo", som han gemmer væk ("I butikker som Hay"). Derefter følger igen et afsnit om slægten ("Fra Sialkot flytter far"). Hvorfor denne komposition?

Lyt til elevernes svar på spørgsmålene ved at aktivere grupperne på denne måde: til hvert spørgsmål udpeger læreren én gruppe, der skal svare, mens den anden gruppe skal stille supplerende spørgsmål og give feedback.

Dernæst følger **The Implicit Association test**: Lad eleverne udføre samme prøve, som fortælleren udsætter andre unge for i romanen: (Se side 104 "De er unge, og de ser på mig" frem til s. 109 " foretrækker jeg hvid frem for farvet"). Lad eleverne reflektere over deres egne og fortællerens svar.

Lektie er igen at læse 45 minutter – denne gang med fokus på at læse teksten ud fra citatet, der bevæger fortælleren: „i gamle dage havde man religionen til at undertrykke folket. I dag har man tidsånden. Den træder os under fode, når vi skiller os ud eller er anderledes eller ikke følger strømmen, og den gør det langt

mere effektivt, end nogen religion kunne, for vi kan ikke se den, når den gør det, så vi kan ikke rejse os mod den“ s. 118. Kan eleverne finde eksempler, der hhv. understøtter eller taler imod citatet?

Modul 6

Indled med at lytte til elevernes refleksioner i forbindelse med deres læsning af lektien.

Inddel eleverne i 14 grupper, hvor læreren igen fordeler spørgsmål, så to grupper arbejder med samme i 20 minutter. (De to sidste opgaver er for øvede læsere). Besvarelsen sker på samme måde som i modul 5.

- Gruppen (gen-)læser afsnittet om Mangfoldigheds- og inklusionsseminarer s 134- frem til ”intet kan røre mig før næste morgen”. Hvad er hans pointer her?
- Fortælleren retter sin morfar, når han bruger ordet ”neger”. Læs afsnittet ”Morfar Mogens har en stor samling negerskulpturer” s. 146 og overvej, hvad der siges mellem linjerne.
- Hvad gør fortællerens far for at passe ind – og hvordan behandles han af universitetet? Hvad vil fortælleren med dette afsnit? (”Når far vågner om morgenen” s 146)
- Hvad ser fortælleren og hans kæreste i hinandens øjne? (”Jeg åbner Politiken og ser legatet” s. 171) Hvordan ved fortælleren, hvad Eva ser? Hvad ligger der i henvisningen til romanen/filmen ”Ikke uden min datter”?
- ”Foran Apolloteatret i Harlem”, s.180: I denne scene sammenligner fortælleren N-ordet med ”perker”. Hvorfor? Holder sammenligningen?
- Det lange afsnit, hvor fortælleren arresteres for spritkørsel viser en kraftig forskelsbehandling i Louisiana (”Jeg maser speederen i bund” s. 183-185). Hvad vil fortælleren fortælle?
- Det lange afsnit, hvor mørke børn vælger hvide dukker (”Jeg har været hos skolepsykologer”, s. 196-199): Hvorfor slutter afsnittet med sætningen: ” og stemmen indefra siger „hvad har du dog gjort?”.”

Lektie er at (gen-)læse følgende tekststeder grundigt – og romanen færdigt i øvrigt.

- Fortælleren gemmer først ”Lille sorte Sambo” i butikken Hay (”I butikker som Hay”, s. 83), og derefter ønsker han at købe den igen (”Jeg går tilbage til Hay”, s. 211) Hvordan kan det være?
- Afsnittet ” Endelig ved jeg, hvad der foregår” s. 214

Modul 7

Lad eleverne diskutere deres svar på de to lektiespørgsmål i grupper. I opsamlingen kan man få eleverne til at overveje, hvorfor han sætter sig på en sten som en anden lille Havfrue? Og hvorfor identificerer sig med længselsfulde romantikere og bedsteborgere?

Introducér denne **hjemmeopgave** for eleverne: De skal forsøge at opregne alle byrder, hovedpersonen bærer på. Lad eleverne forestille sig, at hovedpersonen Hassan har skrevet til en brevkasse, hvori han forklarer om alle sine byrder, fordi han ønsker at få nogle råd til at acceptere sin identitet. Hvilket svar vil eleverne give ham? De skal inddrage pointer fra programmet "Sort/hvid". Læreren vælger, om det er en lektie, de skal fremlægge for hinanden i næste time, eller det skal tælle som en skriftlig aflevering.

Dernæst ser eleverne **dokumentarprogrammet "Sort/hvid"** fra DR2 fra 2013 om kulturel identitet og fordomme. Den varer 30 minutter. Programmet streames fra mitCFU.dk.

Om dokumentarfilmen står der: *"Det er velkendt, at indvandrere oplever fordomme fra danskere og omvendt, men hvad med indvandreres indbyrdes fordomme? Hvad siger kinesere om pakistanere? Arabere om somaliere? Iranere om congolesere? I dokumentarprogrammet mødes seks unge andengenerationsdanskere med hver deres kulturelle baggrund. De kender ikke hinanden på forhånd, og ingen af dem mener på forhånd helt personligt at have fordomme. De kender dog selvfølgelig til de stereotype fordomme, der præger deres egen baggrund, så fx den unge kineser kan fortælle om de fordomme, som kinesere i almindelighed har om fx afrikanere. Og ud fra disse erfaringer begynder de seks unge at diskutere racisme, kulturelle fordomme osv."*
Hvilke sammenhænge kan eleverne se mellem program og roman?

Evt et **modul 8**, hvor eleverne fremlægger deres produkter og giver feed forward.

Supplerende materialer

Følgende er forslag til supplerende materiale, der evt. kan streames fra mitCFU.dk:

Tv-programmet Vild med bøger (10.12.2019) med Maren Uthaug og Hassan Preisler